

Обов'язок держави у забезпеченні та захисті прав людини: моральний імператив та відповідальність

Вероніка Горєлова,

*к.ю.н, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: HorelovaVY@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6536-2422*

Забезпечення прав людини є ключовим елементом державної політики, що формує фундамент міжнародного правопорядку та внутрішнього законодавства, спрямованого на рівність і захист від дискримінації. Держава покликана розглядати захист прав людини як основний пріоритет у своїй діяльності, відповідно до міжнародних правових норм, що підкреслюють необхідність забезпечення правового середовища, яке сприяє захисту особистих прав та свобод.

Як гарант прав людини, держава виконує низку функцій. Її законодавча роль полягає у створенні нормативно-правової бази, яка відповідає міжнародним стандартам у галузі прав людини, включаючи закони щодо недискримінації, забезпечення рівного доступу до соціальних послуг та захисту особистої свободи. Виконавча функція держави зобов'язує відповідні органи реалізовувати ці закони та дотримуватися правових зобов'язань перед громадянами, що передбачає діяльність правоохоронних та соціальних структур для забезпечення безпеки та добробуту населення. Судова система виступає важливим елементом, що гарантує право на справедливий судовий розгляд; незалежність судів є основоположною для неупередженого розгляду справ, пов'язаних з порушенням прав громадян.

Міжнародна відповідальність держави зобов'язує виконувати взяті на себе міжнародні зобов'язання, включаючи дотримання положень ратифікованих договорів та співпрацю з міжнародними організаціями, такими як ООН, у питаннях захисту прав людини. Крім юридичних зобов'язань, держава несе моральну відповідальність перед громадянами, що передбачає створення гідних умов життя і справедливості для всіх. Такий підхід сприяє розвитку суспільної довіри до державних інституцій і правосуддя.

Порушення прав людини державою може проявлятися у формі політичних репресій, обмеження свободи слова, що позбавляє громадян можливості вільного вираження думок; дискримінації за етнічними, релігійними чи іншими ознаками, що порушує принцип рівноправності; обмеження права на мирні зібрання та демонстрації під приводом захисту громадського порядку, що фактично утискає право на колективне вираження позиції; надмірного застосування сили правоохоронними органами, яке може призводити до фізичних та психологічних травм громадян; обмеження доступу до правосуддя та необ'єктивності судових рішень, що порушує право громадян на ефективний захист і підриває довіру до судової системи.

Міжнародна спільнота виконує значну роль у підтримці стандартів захисту прав людини, здійснюючи моніторинг діяльності держав, що можуть допускати порушення прав людини, та надаючи відповідну оцінку цим діям. У певних випадках міжнародний тиск або санкції допомагають сприяти дотриманню державами міжнародних стандартів.

Отже, держава повинна не лише декларувати захист прав і свобод громадян, але й забезпечувати їх реальне втілення у житті. Громадянське суспільство та міжнародні правозахисні організації відіграють важливу роль у створенні механізмів прозорості та підзвітності держави, що є критично важливими для побудови правового суспільства.

Ключові слова: 1; обов'язок держави 2; захист прав людини 3); відповідальність.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини, 1948. Прийнята та проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217А (ІІ) від 10 грудня 1948 року.
2. Конституція України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 січ. 2022 р. Верховна Рада України. Київ : Парламентське видавництво, 2022. 64 с.
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Прийнятий резолюцією 2200А (XXІ) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року.
4. Марчук, В. А. Права людини та роль держави у їх захисті: міжнародно-правові аспекти: монографія / за ред. В. І. Марчука. Київ : Наукова думка, 2020. С. 45–67.
5. Савченко, О. В. Етичні та правові засади захисту прав людини у діяльності держави. Право і суспільство. 2019. № 5(3). С. 56–62.
6. Декларація про право на розвиток. Прийнята резолюцією 41/128 Генеральної Асамблеї ООН від 4 грудня 1986 року.
7. Тіщенко, І. П. Порушення прав людини в умовах глобалізації: виклики для міжнародного права. Український журнал міжнародного права. 2021. № 2. С. 14–22.
8. Amnesty International. Доповіді про права людини. URL: <https://www.amnesty.org>
9. Гончаренко, І. О. Міжнародне право прав людини: підручник. Київ : Алерта, 2021. 384 с.
10. Шевченко, Л. І. Роль міжнародної спільноти у моніторингу порушень прав людини: аналіз діяльності ООН та правозахисних організацій. Вісник Академії правових наук України. 2020. № 4(89). С. 85–92.